

Αγγελική Τσεβά
Εικαστικός Καλλιτέχνης

Χειροπράκτες – Πρακτικοί γιατροί στα Μεσόγεια στα χρόνια που πέρασαν αλλά και σήμερα

ΠΩ! ΠΩ! ΤΙ ΚΡΥΟ κάνει απόψε!

Και ο αέρας δαιμονισμένα φυσά. Κοίτα μωρέ δεν τραβάει το τζάκι μου, πώς θα περάσω τούτη εδώ τη νύχτα! Δεν θυμάμαι, έβαλα το ζεμπερέκι στην αυλόπορτα; Μπα! Όπως και να 'ναι δεν πρόκειται να πάω να δω! Δεν είναι δα και κοντά η πόρτα. Είναι τεράστια η αυλή μου, ως ότου φτάσω θα 'χω πουντιάσει.

Εκείνη τη στιγμή ένα δυνατό χτύπημα στην εξώπορτα κι αμέσως φωνές.

«Θειά Κατίγκω, έχουμε άρρωστο. Πονάει πολύ, άνοιξέ μας». Τώρα τι γίνεται θειά Κατίγκω; Χμ! Το σάλι στο κεφάλι και τρέξε γρήγορα.

Η θειά Κατίγκω Νικοκουλοχέραινα ακόμα και στα 85 της έφτιαχνε όπως έλεγε τα σπασμένα χέρια, πόδια, εξαρθρώσεις. Είχε ένα δικό της τρόπο για αυτό. Έτριβε πρώτα το χέρι στο σημείο του σπασίματος και ένωνε με βοηθό την αφή τα σπασμένα κομμάτια. Κρατώντας τότε ακίνητο τον ασθενή, ετοιμάζε γρήγορα γρήγορα μια αλοιφή με αυγό – αλεύρι – λιβάνι. Την άλειφε πάνω σε ένα μεγάλο κομμάτι βαμβάκι και το τύλιγε γύρω από την πάσχουσα περιοχή. Όταν στέγνωνε η αλοιφή γινόταν πιο σκληρή και από το γύψο.

Η Κατίγκω Νικοκουλοχέραινα διδάχτηκε τα παραπάνω από την πεθερά της Μαρία Αθανασίου Κουλοχέρη, που όταν πέθανε είχε περάσει τα εκατό.

Η πεθερά μου, λέει η θειά Κατίγκω, ήξερε και μια άλλη αλοιφή. Ανακάτευε τραμουντίνα (αγνό ρευστό ρετσίνι), λάδι ελιάς, κερί, κουνουπίτσα (λιγαριά) και αντί βαμβάκι την άλειφε πάνω σε μαλλιά προβάτου. Από το Κορωπί καταγόταν και η θειά Μαρία Κουλοχέρη, ναι όπως κι εγώ.

–Κι όταν θειά Κατίγκω ήταν μαύρο από το χτύπημα το σπασμένο μέρος;

–Ε! καλά, έξω στην αυλή μου αυτό εκεί, να εκεί!

–Πού;

–Δεν ξέρεις μωρέ την αψιθιά. Τη λιώνω με λίγο αλάτι, γίνεται μια αραιή αλοιφή και τη ρίχνω πάνω στο χτύπημα. Μ' αυτό φεύγει το μαύρισμα.

Η θειά Κατίγκω παντρεύτηκε το 1916. Είχε γεννηθεί στις αρχές του 1900. Όταν έφυγε στα 88 της ήρθαν άνθρωποι απ' όλα τα Μεσόγεια να την συνοδεύσουν στο μεγάλο της ταξίδι, δείχνοντας έτσι την ευγνωμοσύνη της για το καλό που τους έκανε.

Η θειά Κατίγκω όμως δεν έφυγε. Είναι πάντα κοντά μας, στη μνήμη των μεγάλων και στα ακούσματα των μικρών. Μιλώ για τα βότανα που καλλιεργούσε, την αμυγδαλιά, τα γεράνια, τη μαντζουράνα, το καρυοφύλλι, τον απήγανο, σ' αυτό το σπίτι στο Κορωπί με τη μεγάλη αυλή και την καμάρα στο μεγάλο δωμάτιο που δεχόταν τους ασθενείς της.

Ποτέ δεν πήγε σπίτι τους.

Πολύς ο κόσμος γύρω της. Και μικρά παιδιά που τους είχε βγει ο αγκώνας. Σφαδιάζανε από τον πόνο τα παιδιά, αλλά η θειά Κατίγκω τη δουλειά της. Όταν ο αγκώνας είχε μπει στη θέση του ξαναρχόταν το χαμόγελο στα χείλια του παιδιού.

Τότε η κυρά Κατίγκω, για να πεισθεί ότι όλα πήγαν καλά, προσέφερε ένα αντικείμενο στο παιδί και το υποχρέωνε να το πιάσει με το πονεμένο χέρι.

Πάντα πετούχαινε η θειά Κατίγκω Νικοκουλοχέραινα.

Δυναμική γυναίκα – αγρότισσα. Μόνη της στριφύλιζε, μόνη της κουβαλούσε το μούστο και γέμιζε τα βαρέλια. Παρόλο που η δουλειά της ήταν σκληρή και κουραστική, δεν είχε διώξει κανέναν από αυτούς που ζητούσαν τη βοήθειά της.

Δεν πληρωνόταν για αυτό που έκανε. Μόνο λίγο οινόπνευμα, βαμβάκι, κανένα έμπλαστρο, έτσι για να φροντίσει κανέναν άλλο που θα ερχόταν. Δεν ήξερε γράμματα, όμως κρατούσε πάντα ιστορικό των ασθενών της. Πέθανε το 1987.

Ο Ισίδωρος Παπαχρήστου μου λέει:

–Η γιαγιά μου ήταν πρακτική ορθοπεδικός. Αικατερίνη Παπαχρήστου λεγόταν. Ήταν από το Κορωπί και ζούσε σ' αυτό. Με τη συναρμολόγηση των σπασμένων κομματιών των οστών και με ένα έμπλαστρο από ασπράδι αυγού και πιπέρι ανακατεμένα, αλειμμένα πάνω σε προβατένιο μαλλί που το τοποθετούσε πάνω στην άσχουσα περιοχή, θεράπευε τον ασθενή της. Το έμπλαστρο το κρατούσε ένα μήνα και ίσως και περισσότερο ο ασθενής.

Λοιπόν τώρα θα σας δώσω μια συνταγή για να βγάλετε μαλλιά στο κεφάλι σας, όσοι δεν έχετε.

Ο Γεώργιος Καζούρης, παππούς μου από τη μητέρα μου, έπαιρνε αγριόσκορδα (σφουρδούκλια), τα κοπανούσε πέτρα με πέτρα λιώνοντάς τα. Στη συνέχεια έβραζε μια πλεξάνα από σκόρδα δίχως τα σκόρδα. Με την σφουρδουκαλοιφή άλειφε το κεφάλι του φαλακρού και τοποθετούσε σαν αρίκι από πάνω την βρασμένη πλεξάνα.

Ο άνθρωπος έμενε μερικές ώρες έτσι υποφέροντας πόνους και πόνους. Αλλά μπρός στα κάλλη τι είναι ο πόνος!

Και είχε θετικό αποτέλεσμα.

Ο παππούς μου πέθανε σε ηλικία 86 ετών πριν από πολλά χρόνια.

Αμ το άλλο, το μάζεμα του αφαλού, που έκανε η μητέρα μου Μαργαρίτα Τσεβά, σήμερα 82 ετών.

Ένα κρύο βότσαλο μέσα σε ένα μαντήλι το τοποθετούσε μέσα στον αφαλό. Ή ένα άλλο κρύο αντικείμενο. Πίεζε με τα δάχτυλά της αυτό και το έστριβε με φορά από δεξιά προς τα αριστερά, κυκλικά. Δηλαδή σα να βίδωνε κάτι. Μετά από δύο επισκέψεις ο ασθενής είχε γίνει καλά.

Ένας ξακουστός χειροπράκτης ήταν ο Κουμπαράκης ή Κουμπαράκιος από το Λαύριο.

–Εγώ παιδί μου, μου λέει ο πατέρας μου Εμμανουήλ Τσεβάς, όταν ήμουν 5 χρόνων έσπασα το πόδι μου. Ο πατέρας μου πήγε στο Λαύριο και έφερε τον Κουμπαράκι να με κάνει καλά. Το θυμάμαι, ήταν ένας άνδρας κοντακιανός που δεν έβλεπε καλά και που καβαλίκευε πάντα ένα κατάλευκο άλογο. Πήγαινε όπου τον χρειαζόντουσαν με αυτό. Έχουν περάσει 85 χρόνια από τότε, όμως τον θυμάμαι καλά. Και τι δεν έφτιαχνε. Όποιο μέρος του σώματος έσπαγε, αυτός το αναλάμβανε.

Να εμένα, αφού συναρμολόγησε τα σπασμένα στο πόδι μου, έβαλε πάνω μια αλοιφή απ' αυτόν φτιαγμένη και κατόπιν τοποθέτησε γύρω γύρω στο πόδι μου κοίλες φλούδες πεύκου, κάτι σα νάρθηκα, δένοντας τες μεταξύ τους.

Για το στραμπούληγμα ήταν πιο απλά τα πράγματα. Έμπλαστρο με κρεμμύδι και αλάτι πάνω στο πονεμένο μέρος και μετά κεραλοιφή (καθαρό κερί με λάδι).

Φίλοι μου, σ' αυτή την έρευνα που έκανα, άκουσα τόσα πολλά πράγματα από ηλικιωμένους που είχαν ζήσει τα γεγονότα και είχαν ιαθεί από πρακτικούς γιατρούς. Άκουσα από εγγόνια και από νέους ανθρώπους που έκλεψαν τις θύμισες από τη μνήμη των παλιών. Δεν ήταν όμως δυνατόν να σας τα μεταφέρω όλα. Επέλεξα μερικά.

Να, όπως για τους μαγουλάδες, ο Χρήστος Σουρλατζής από το Κορωπί, τους ξορκούσε πρώτα και κατόπιν άλειφε ένα χαρτί με πίσσα και το κολλούσε πάνω τους στο λαιμό. Κατόπιν πέρναγε γύρω στο λαιμό ένα μαντήλι και το 'δενε.

Ακούστε ένα ξόρκι για μαγουλάδες που τό 'λεγε η γιαγιά Παγώνα Τάσσου Ηλία Χούντα από την Παιανία που πέθανε το 1968 σε ηλικία 106 χρόνων:

«Μαγουλίτε – Σαφιλίτε

Όμορφε Τριανταφυλλίτε να πας στη θάλασσα. Εκεί να φας, εκεί να πιεις, εκεί να ξεφαντώσεις και από το λαιμό του ΤΑΔΕ να ξεριζώσεις».

Και μη νομίζετε ότι όλα αυτά ανήκουν στο παρελθόν. Είναι διαχρονικές ενέργειες των ανθρώπων.

Η κυρά Λένη Λέκκα από το Κορωπί είναι 88 χρόνων και μέχρι πριν από λίγο καιρό έφτιαχνε η ίδια, όπως λέει, την ουρά. Δηλαδή, όπως μου έδωσε να καταλάβω, τον κόκκυγα που ήταν γυρισμένος προς τα μέσα και δεν άφηνε λέει τα παιδιά να περπα-

τήσουν. Αφού έκανε μαλάξεις αρκετή ώρα στο σημείο, έβαζε το δάχτυλο στον πρωκτό και με μια κίνηση προς τα έξω τραβούσε την άκρη του κόκκυγα και τον ίσιωνε.

Αυτό το έμαθε από τη μητέρα της, Ασημίνα (Σίρμω) Αγγελή, η οποία ήξερε λει να κόβει και τη σουφρα (χρυσή) κάτω από τα χείλη. Η Σίρμω αυτά τὰ ἔμαθε από τη μητέρα της και η μητέρα της ποιος ξέρει!

Όλα αυτά πρέπει να πέρναγαν από γενιά σε γενιά μέσα στην οικογένεια.

Αμ τα στραβά πόδια!

Η κυρα Λένη τοποθετούσε ένα κουβάρι με νήμα του αργαλειού μέσα στα σκέλη και πιέζοντας το κουβάρι μ' αυτά έλεγε στους ενδιαφερόμενους να επαναλαμβάνουν αυτό πολλές φορές καθημερινά. Τα πόδια ίσιωναν και οι άνθρωποι περπατούσαν.

Και πόσοι χειροπράκτες ακόμα και σήμερα δεν σηκώνουν τη μέση, όπως λένε. Ρώτησα την Μαργαρίτα Τσεβά, μητέρα μου, που κι αυτή έκανε το ίδιο λίγα χρόνια πριν. Ο ασθενής ξάπλωνε πάνω σε μια κουβέρτα που την είχαν ρίξει στο πάτωμα (χρειάζεται να ξαπλώσει σε σκληρό έδαφος), η χειροπράκτης δρασκελούσε τον ασθενή και με λίγο λάδι στα δύο μεγάλα δάκτυλα των χεριών έτριβε τους οσφυϊκούς σπονδύλους από πάνω προς τα κάτω μέχρι τον κόκκυγα, περίπου μισή ώρα (μασάζ). Κατόπιν έβαζε ένα τουλπάνι πάνω στη μέση και με το μεγάλο δάκτυλο και τον δείκτη πάνω από το τουλπάνι και δεξιά και αριστερά των σπονδύλων, αρχής γενομένης από τον κόκκυγα, σήκωνε το δέρμα τσιμπώντας το με φορά προς τα πάνω (ακούγονταν ένα τρίξιμο) και σιγά σιγά με τον ίδιο τρόπο ανέβαινε μέχρι τη μέση. Μετά ξανά μασάζ προς τα πάνω. Δυο-τρεις φορές επαναλάμβανε το ίδιο. Το αποτέλεσμα ήταν θετικό. Μετά ξεκούραση του ασθενούς.

Έτσι κάνει ακόμα και σήμερα ο Αγγελής Βαγγέλης που έμαθε να σηκώνει τη μέση από τον παππού του.

Ακόμα μια πρακτική γιατρός, σπουδαία στην εποχή της τότε, ήταν η Δήμα – Νταντέσσα όπως την έλεγαν και η Χατζηβασίλαινα η γιάτρισσα από το Κορωπί.

Ξέρετε κάτι, στα παλιά χρόνια οι άνθρωποι προσπαθούσαν τις πιο πολλές φορές να αυτοθεραπευτούν. Και ο καθένας ανακάλυπτε το δικό του φάρμακο, τις δικές του τεχνικές. Να εγώ, θα ἴμουνα δε θα ἴμουνα 8 χρονών, έπεσα στο τρέξιμο και πλήγιασα το γόνατό μου. Αίμα κ.λπ. Ο παππούς μου, Σωτήρης Τσεβάς, παίρνει τη μαγκούρα του, μαζεύει τους ιστούς της αράχνης που υπήρχαν στο πατητήρι και μου τους κολλά πάνω στην πληγή. Ξαφνικά το αίμα σταμάτησε κι εγώ δεν μολύνθηκα και σε ελάχιστο χρονικό διάστημα το γόνατό μου είχε ιαθεί.

Τώρα ας γυρίσω πάλι στη θεραπεία της μέσης. Ανακάλυψα μια νέα κοπέλα, τη Χριστίνα-Μαρία Γκλιάτη στο Κορωπί, να θεραπεύει τους πόνους της μέσης με έναν τρόπο ξεχωριστό που αγγίζει τη ρεφεξολογία. Μου είπε ότι αυτό το διδάχτηκε από τον παππού της Γεώργιο Γκλιάτη που κατάγεται από το Μαρκόπουλο και ζει εκεί συνεχίζοντας και σήμερα τη χειροπρακτική του παρόλα τα 98 του χρόνια.

Συναντήθηκα μαζί του και ακούστε τι μου είπε:

–Άρχισα να κάνω χειροπρακτική από τα 18 μου χρόνια. Έμαθα διάφορα και από άλλους χειροπράκτες, αλλά πρόσθεσα και τα δικά μου. Θεραπεύω πολλές ασθένειες. Χρειάζομαι όμως νεύρα ζωντανά. Η τεχνική μου στηρίζεται στο νευρικό σύστημα. Θεραπεύω ότι έχει σχέση με τον αυχένα, ακόμα και παράλυσή του.

Τώρα για τους πόνους της μέσης βρίσκω το νεύρο που περνά από το πονεμένο μέρος και το τραβάω. Το ανακαλύπτω με την αφή κάτω από τη μασχάλη.

–Κύριε Γκλιάτη, από πού διδαχθήκατε αυτό που κάνετε;

–Επί τουρκοκρατίας, κάποια οικογένεια από τα Καλύβια φιλοξένησε μια ομάδα Ληστών στην Ανάβυσσο. Ένας ληστής έδειξε τον τρόπο που θεραπεύεται ο αυχένος και η μέση. Συγκέντρωσα στοιχεία από το περιστατικό και τα καλλιέργησα.

–Και τώρα κύριε Γκλιάτη συνεχίζει να θεραπεύει η Χριστίνα η εγγονή σας.

–Εγώ τη δίδαξα. Από τα 16 χρόνια της θεραπεύει. Κατόπιν σπούδασε φυσικοθεραπεύτρια και έτσι με μεγαλύτερη άνεση και γνώση τώρα εφαρμόζει αυτά που της έμαθα.

Α! Αγγελική, θέλω να σου πω και για κάποια φάρμακα που κάνω. Παρασκευάζω ένα υλικό για εντριβή που σηκώνω και πεθαμένους!

–Για πές μου!

–Παίρνω χολή, βγάζουμε το υγρό, διπλασιάζω το υγρό και διαλύω μέσα τέσσερα πλακάκια καμφορά και πιπεριές καυτερές. Αφήνω το υλικό 20 μέρες στον ήλιο (για εντριβές όταν πονάς).

–Πέστε μου κύριε Γκλιάτη, αυτά όλα τα κάνετε επαγγελματικά;

–Όχι, ποτέ δε χρηματίστηκα. Γιατί όλα αυτά δεν είναι δικά μου, μου τα έστειλε σαν δώρο ο Θεός. Γι' αυτό και τα μοιράζω.

Φίλοι μου κάνω μία σκέψη:

Μήπως πρέπει το κράτος και οι επιστήμονες να δώσουν την πρέπουσα σημασία σε αυτούς τους ανθρώπους που γενιές και γενιές θεράπευσαν με έναν τρόπο που ταιριάζει πιο πολύ στη φύση και δίχως παρενέργειες στους ανθρώπους;

Η Κατίγκω Νικοκουλοχέραινα.